

Škola a události kolem roku 1945

Dne 18. ledna 1945 zabavil starosta obce Matuschek školní budovu na telegrafický příkaz landráta v Bílovci pro ubytování. Ačkoli měl příkaz použit k ubytování na prvním místě hostinských sálů, nastěhoval pod vlivem hostinských dne 20. 1. 1945 do obou učeben 66 osob, rumunských Němců, kteří už před rokem uposlechli výzvy Hitlerovy a spěchali obsazovat statky Poláků mezi Krakovem a Zywiecem. Před duněním ruských děl nyní prchali na západ, ale ani u nás se necítili v bezpečí, neboť směrem k Ratiboři byla fronta blíže, než tomu bylo u Zywiece. Stěžovali si proto ustavičně u funkcionářů NSV v Olbramicích a pak byli 31. ledna 1945 odvezeni dále do vnitrozemí.

Jen krátkou dobu pak zde bydleli polní četníci, po nich se zde ubytovala autokolona a polní kuchyně, které odjely těsně před frontou.

V únoru 1945 si vyměnil místo učitel Bár s učitelem Vavrošem ze Štítiny. Vavroš však byl nasazen na zákopech u Opavy a na zdejší školu vůbec nepřišel. Správce školy vyučoval sám střídavě obě třídy v kabinetě. Většinou jen dával a prohlížel domácí úkoly, které žáci pracovali svědomitě. Největší pozornost byla věnována „prvňákům“, kteří toho dovedli ještě velmi málo.

Vojáci nechtěli bydlet ve škole a raději si vyhledávali byty soukromé; ačkoli to místní velitel zakázal, vojsko na to nedbalo. Vždyť v soukromém bytě bylo mnoho výhod, kterých nemohla poskytnout škola, respektive správce školy. Ačkoliv byla škola někdy úplně prázdná, nevyhověl starosta obce žádosti správce školy, aby mohl vyučovat alespoň v jedné učebně.

Od 6. února 1945 byl nasazen učitel Bár i Kadula na stavbě bezvýznamných silničních překážek, z nichž jedna před budovou školy si vyžádala 70 plm kmenoviny.

Když 4. března 1945 byly skončeny opevňovací práce, svolal správce školy děti do kabinetu, kde je po dobu jednoho týdne vyučoval čtení a psaní, starší také počtům. Po měsíčním přerušení vyučování žáci mnoho zapomněli. Ani rodiče nepobízeli do učení a resignovaně prohlašovali, že „z letošního vyučování nic nebude“.

Pro velmi časté poplachy i nálety na zdejší kraj bylo zakázáno svolávat děti do školy. Pololetní školní správy byly vydány 10. 3. 1945 s datem 31. 1. 1945, a to opět pro nedostatek papíru.

V té době probíhala již fronta Hlučínskem. Hřmění děl znělo nepřetržitě. Z Velké Polomě a okolních vesnic ve směru severním stoupaly denně sloupy dýmu z hořících usedlostí, jako předzvěst blížící se fronty. Rudé letectvo vzlétalo denně k útoku na obce, ležící na svahu nad Opavicí.

Byt správce školy byl zabrán pro kanceláře německého štábu, jen kuchyň a světnička u ní mu ponechány. Dne 28. dubna 1945 snesl správce školy všechny úřední knihy do sklepa, kam se sám s rodinou a 14 členy rodin sousedů nastěhoval. Toho dne dobyli Rusové Čavisova a Kyjovic a ostřelovali ojedinělými střelami i Zbyslavice.

V neděli 29. dubna 1945 obsadila Rudá armáda o půl deváté hodině večerní Zbyslavice, kdy zář hořících usedlostí osvětlovala obec. Hned příštího rána, kdy ještě dopadaly německé střely na Zbyslavice od Olbramic, začalo se s čištěním školní budovy, plné slámy po Němcích. Za pomoci občanů byla škola připravena jako nemocnice pro raněné rudoarmějce,

ale téhož dne se fronta posunula tak daleko na jih, že se sovětští vojáci úplně z obce odstěhovali.

Od 1. do 6. května hostila zdejší škola ruský štáb a správce školy mohl konečně opustit sklep, který skýtal dosti jistý a pohodlný úkryt za přechodu fronty, ale jen proto, že ostřelování se dělo ve směru od Kyjovic.

Škoda na školním majetku byla odhadnuta na 82 700 Kčs předmnichovských. Způsobena byla šesti dělostřeleckými granáty: ustřeleny byly dva komíny, v podstřeší západního rohu ustřeleny 2 m³ zdiva, jedním zásahem způsoben průstřel západní zdi až do učebny, čímž zalomen strop, ve dvou místech prostřelen bleskosvod, rozbito 60 m² okenních tabulí, zničena střešinami omítka i malba ve všech místnostech, prostříleno, pořezáno nebo i spáleno 11 školních lavic, prolomeno víko žumpy, polámáno 35 m plotu a 8 ovocných stromů.

Na pomůckách vznikla škoda ve výši 25 000 Kčs. Těžko pořízené mapy a obrazy se válely v blátě po zahradách a záchodech. Vojáci si do nich balili maso i motorová mazadla. Historické obrazy, mnohé mapy i knihy, uznané za závadné, byly již zničeny za okupace.

Dne 1. května 1945 se konal velký průvod, jehož se zúčastnila též školní mládež. U pomníku padlých za první světové války, kde den předtím bylo pohřbeno 9 hrdinů Rudé armády nezjištěných jmen, kteří padli za bojů o Zbyslavice, promluvil ke shromážděným správce školy Augustin Kadula. Ve své řeči vzpomněl útrap z doby okupace, poděkoval přítomným zástupcům Rudé armády i ostatním spojencům za osvobození od německých okupantů a nabádal ke spolupráci na odstraňování trosk pobořených usedlostí a na opravách těžce poškozených příbytků.

Toho dne stala by se málem školní budova obětí ohně, když několik vojáků si zatopilo v kamnech (v kabinetě) pod ustřeleným komínem a plameny šlehalý na půdu. Díky včasnému upozornění sousedů bylo neštěstí zabráněno.

Přes obětavost občanů nemohla být škola opravena podle potřeby pro nedostatek stavebních hmot. Pro chladné počasí a vytlučené okenní tabule se nedalo vyučovat.

Dne 23. května 1945 se konala prvá učitelská konference v osvobozené vlasti, a to v sokolovně v Klimkovicích. Na ní bylo usneseno zahájit vyučování všude tam, kde je k tomu dána možnost.

Dne 24. května 1945 bylo vyučování slavnostně zahájeno a vyučováno bylo střídavě 78 žáků, a to v učebně východní. Zalomený strop v západní učebně hrozil spadnutím. Učitel Vavroš na školu nepřišel a tak učil Kadula sám do 14. 6. 1945, kdy byl ustanoven sem začátečník Holub Rudolf rodem ze Skotnice.

Vyučování bylo velmi obtížné. Pomůcek a knih nebylo, okna zalepena papírem, nebo vyplněna školními tabulemi. V celé budově nesnesitelný průvan, chladné počasí a děti nedostatečně oblečené i špatně živěné. Ještě v červenci bylo nutné vytápět. Co se děti do vánoc naučily, bylo zapomenuto. Žactvo 1. ročníku se nenaučilo ani číst ani psát, vždyť nebylo vyučováno 140 půldnů.

Školní rok 1944/1945 byl ukončen 9. července 1945. Správce školy však vyučoval dále žáky 5. až 8. ročníku, kteří se rozhodli odejít po prázdninách do měšťanské školy, a to do 18. července 1945. Aby byla odčiněna aspoň zčásti křivda, spáchaná na našich dětech zavřením

všech měšťanských škol, usneseno na učitelské konferenci zařadit žáky obecné školy dle stáří do příslušné třídy měšťanské po vykonání jednoduché zkoušky.

Od začátku školního roku 1945/1946 začíná se normalizovat práce školy.